

เหตุใดชาติพันธุ์ไทอีสานจึงไม่ขัดแย้งกับรัฐไทย : อ่านการเมืองของรัฐและชาติพันธุ์ไทในเมืองชายแดน

ประเด็นรัฐกับการจัดการชนกลุ่มน้อยหรือชนชาติพันธุ์ในไทยวางอยู่บนความสัมพันธ์ทางอำนาจแนวดิ่งเป็นหลัก ชนชาติพันธุ์หลายพื้นที่ต้องเผชิญการกลืนกลายให้เป็นคนไทย กระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมทั้งในเชิงกายภาพ วัฒนธรรม และในเชิงกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับต้นทุนหรือการพัฒนาชีวิตที่เหมาะสมกับคนท้องถิ่น รัฐไทยนิยมไล่รื้อ แย่งยึด และเพิกสิทธิต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นสร้างผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งปัญหาความขัดแย้งในการปกครองของรัฐไทยที่มีต่อชนชาติพันธุ์แนวนี้เกิดขึ้นทั่วประเทศทั้งพื้นที่ภายในและบริเวณตะเข็บชายแดน

อย่างไรก็ตาม ในหลายพื้นที่ความขัดแย้งระหว่างรัฐไทยกับกลุ่มชาติพันธุ์มักไม่ปรากฏในชาติพันธุ์ไทในภาคอีสาน ความสัมพันธ์ขัดแย้งระหว่างรัฐและคนในภูมิภาคนี้ส่วนมากเกิดขึ้นบนคำอธิบายฐานคิดความเป็นลาวหรืออัตลักษณ์ลาวระดับภูมิภาคเป็นหลัก (ethno-regionalism) ประเด็นนี้สืบเนื่องตั้งแต่การจำแนกชาติพันธุ์ไทในภาคอีสาน ซึ่งมีการแบ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้แก่ ไทลาว ไทย้อย ไทญ้อ ไทกะเลิง ไทแสก ไทพวน และผู้ไท ฐานข้อมูลบางแห่ง เช่น ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น อธิบายว่าชาวไทลาว (Tai-Lao) หรือชาวอีสานจัดอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาไต-กะไดเป็นชนกลุ่มใหญ่ และมีวัฒนธรรมสูงกว่ากลุ่มอื่น (ดู ฐานข้อมูลฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสานในศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

ปัญหาด้านความรู้ประการหนึ่งของการศึกษาคนภาคอีสานคือการยึดเอาอัตลักษณ์ผู้คนระดับภูมิภาคเป็นหน่วยการศึกษาคู่ความสัมพันธ์กับหน่วยการปกครองส่วนกลางหรือกรุงเทพฯ การยึดอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคทำให้ความรู้ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผู้คนอิงอยู่กับชาติพันธุ์ไทลาวซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ คนไทอีสานกลายเป็น 'ชาวอีสาน' ดังที่ปรากฏในคำอธิบายชาติพันธุ์ไทลาวโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่นข้างต้น

ฉะนั้นเมื่อเกิดประเด็นความขัดแย้งระหว่างรัฐไทยและ 'คนในภาคอีสาน' จึงมักถูกศึกษาภายใต้คู่ความขัดแย้งของ "อีสาน" กับ "รัฐไทย"

การไม่แยกแยะคนชาติพันธุ์ไทลาวและคนในภาคอีสานทำให้คนอีสาน-ชาติพันธุ์ไทลาว-อัตลักษณ์แบบลาวอีสานเป็นสิ่งเดียวกันหรือรูปอัตลักษณ์ของผู้คนแบบเดียวกันทั้งภูมิภาค ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือเหตุการณ์ 'วันเสี่ยงปีนแตก' ซึ่งเกิดขึ้นในชาวผู้ไทอำเภอเรณูนคร แต่ชาติพันธุ์ผู้ไทไม่เคยถูกบรรจุอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าวเลย (วิมล, 2566)

ชาติพันธุ์ไทอื่น เช่น ไทย้อย ไทญ้อ ไทกะเลิง ไทแสก ไทพวน และผู้ไท จึงดูเหมือนจะหลุดลอยออกจากกรอบสมการการวิเคราะห์คู่ความสัมพันธ์ขัดแย้งต่อรัฐไทย เหตุใดชาติพันธุ์ไท

อีสานจึงไม่ขัดแย้งกับรัฐไทย ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชนชาติพันธุ์ไทในอีสานมีความสัมพันธ์ที่ราบเรียบ หรือสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นถูกต่อรองหรือจัดการในรูปแบบใด

ชาติพันธุ์และความมั่นคงของรัฐไทย

การทำความเข้าใจประเด็นนี้ต้องมองผ่านพื้นที่และบริบทเฉพาะ ย้อนมองความขัดแย้งระหว่างรัฐไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ ยุคสงครามเย็นถือเป็นบริบทการเปลี่ยนแปลงการเมืองที่มีผลสำคัญต่อการจัดการพลเมืองชาติพันธุ์โดยรัฐอย่างเข้มข้น

ในบทความเรื่อง Ethnicity and the Politics of Ethnic Classification in Thailand (2003) โดยปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี ชี้ว่าในยุคสงครามเย็น รัฐไทยจัดการควบคุมกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้แนวคิดการสร้าง ความมั่นคงของชาติทำให้มีการจัดการจำแนกกลุ่มชนชาติพันธุ์ (ethnic classification) เช่นกลุ่มที่เป็นปัญหา สุ่มเสี่ยงต่อการทำลายอธิปไตยของชาติ ในขณะเดียวกันรัฐก็พยายามใช้มาตรการการกลืนกลายคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มให้กลายเป็นคนเชื้อชาติไทยทั้งในแง่วัฒนธรรมและกฎหมาย

กรณีพื้นที่ชายแดน รัฐไทยได้เข้าควบคุมการเคลื่อนย้ายของชนกลุ่มน้อยและผู้ลี้ภัยชายแดนอย่างเข้มงวด เนื่องจากสถานการณ์การเมืองเอเชียอาคเนย์ช่วงทศวรรษ 2500 สร้างความอ่อนไหวในชายแดนไทยทั่วประเทศ รัฐบาลจึงมีการดำเนินนโยบายต่อต้านปฏิบัติการคอมมิวนิสต์ข้ามพรมแดน (Laungaramsri, 2003) เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมืองโดยใช้ตัวแบบศูนย์กลางความเป็นไทยเป็นชุดอุดมการณ์หลัก

ชนกลุ่มน้อยที่รัฐไทยหมายถึงมีกลุ่มใดบ้าง ตัวอย่างเช่น ชาวเขา ชาวจีน ชาวไทยมุสลิม รวมถึงชาวญวนอพยพ แต่ไม่มีชาวลาว นักวิชาการอีสานรุ่นบุกเบิกมองว่าเหตุที่ชาวลาวไม่ถูกจัดอยู่ในวาทกรรมชนกลุ่มน้อยของรัฐไทย คนกลุ่มนี้ถูกมองบนฐานความแตกต่างทางภูมิภาคหรือเป็นชาติพันธุ์ระดับภูมิภาค (ethno-regionalism) มากกว่าจะเป็นชาติพันธุ์กลุ่มน้อย (ethnic minority) (Keyes, 1967b) ในบริบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มชาวลาว (Lao) จึงไม่ปรากฏอยู่ในวาทกรรมชนกลุ่มน้อยที่ถูกสร้างโดยรัฐไทยแต่อย่างใด (Laungaramsri, 2003)

อย่างไรก็ตาม แม้ชาวลาวในอีสานจะไม่ถูกนับว่าเป็นชนกลุ่มน้อยในภูมิภาค แต่ก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์ราบรื่นกับรัฐไทยแต่อย่างใด ไม่นับประเด็นความขัดแย้งไทย-ลาวที่เกิดขึ้นเสมอในภูมิภาคนี้ อัตลักษณ์แบบลาวระดับภูมิภาคยังเผชิญปัญหาการกลืนกลายเป็นไทยเฉกเช่นเดียวกันพื้นที่อื่น และหากพิจารณาภาพรวมการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์วัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่ นับตั้งแต่ช่วงอาณานิคม ราชสำนักสยามเปลี่ยนสัญชาติให้คนลาวต่าง ๆ เป็นไทยในทางกฎหมาย ผลสืบเนื่องจากกระบวนการดังกล่าวที่ไม่มีท่าทีว่าจะแล้วเสร็จสมบูรณ์

กลายเป็นปัญหาสืบเนื่องจนถึงยุคหลังสงครามโลก รัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ใช้ตรรกะความมั่นคงของชาติจัดวางชาติพันธุ์ลาวอีสานแบบภูมิภาคเพื่อตอบสนองการควบคุมอุดมการณ์การเมืองคนอีสานที่มีเชื้อชาติใกล้ชิดกับคนลาวในบริบทยุคสงครามเย็น (Keyes, 1967a)

อัตลักษณ์แบบลาวอีสานยังถูกเน้นให้นักการวิเคราะห์ควบคู่สัมพันธ์กับบทบาทรัฐไทย กระทั่งเกิด *อีสานศึกษา* ยุคสงครามเย็น กระบวนการศึกษาวิชาการสังคมศาสตร์สมัยใหม่เกี่ยวกับภาคอีสาน (วิมล โคตรทุมมี, 2566) พลังการเมืองระดับภูมิภาคได้ทำให้นักวิชาการหลงใหลการวิเคราะห์อีสานบนฐานคู่ความขัดแย้งกับรัฐตลอดเวลา ในแง่นี้ สำหรับรัฐไทยกับอีสานจึงอยู่ในระนาบของหน่วยทางสังคมระดับภูมิภาคกับศูนย์กลางประเทศ ซึ่งแม้จะก่อให้เกิดพื้นที่การต่อรองทางการเมืองภูมิภาคมากขึ้น แต่ในทางการศึกษาวิธีคิดดังกล่าวมีลักษณะเป็นภาพองค์รวม (holistic) ซึ่งเป็นระบบความรู้แบบองค์รวมของอีสานศึกษาที่มีรากฐานจากการมองชาติพันธุ์แบบภูมิภาคเป็นหลัก (พัฒนา กิตติอาษา, 2546) การไม่คลี่คลายความทับซ้อนระหว่างมิติทางชาติพันธุ์ (ethnicity) และเชื้อชาติ (race) รวมถึงการใช้และการอ้างความเป็นลาวระดับภูมิภาคท้ายสุดนำไปสู่การปิดบังและมองไม่เห็นชาติพันธุ์อื่นที่ไม่ได้เนื้อเดียวกันกับความเป็นลาวกระแสหลัก เช่น ชาวผู้ไท หรือชาวกูย เป็นต้น (Laungaramsri, 2003) (วิมล โคตรทุมมี, 2566)

เมืองชายแดนชาติพันธุ์ การเมืองชาติพันธุ์ไท และรัฐบาล

บางพื้นที่ในภาคอีสาน โดยเฉพาะเมืองชายแดน เช่น จังหวัดนครพนม ที่อยู่ติดประเทศลาวและใกล้เคียงประเทศเวียดนามทำให้มีการอพยพไปมาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ผู้เขียนมองว่าจังหวัดนครพนมมีลักษณะเป็นเมืองชายแดนชาติพันธุ์ (borderland of ethnicity) ที่มีพหุอัตลักษณ์วัฒนธรรมจากผู้คนหลายเชื้อชาติ-ชาติพันธุ์

แต่ภายใต้สถานการณ์การเมืองเอเชียอาคเนย์ช่วงทศวรรษ 2500 เมืองชายแดนชาติพันธุ์นครพนมกลายเป็นพื้นที่สุมเสี่ยงภัยการเมืองที่รัฐบาลต้องเฝ้าระวังการบ่อนเซาะทำลายอธิปไตยของชาติจากประเทศคอมมิวนิสต์ลาวและเวียดนาม เหตุการณ์การปะทะกันระหว่างสหประชาชาติและเจ้าหน้าที่รัฐไทยครั้งแรกในปี 2507 ก็เกิดขึ้นในจังหวัดนี้ การเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคงสูงทำให้มีหน่วยงานทางการทหารของสหรัฐอเมริกาเข้าจัดการสำรวจข้อมูลเชิงลึกของจังหวัดในทุกมิติ (เก่งกิจ กิติเรียงลาภ, 2562) ความเข้มงวดของรัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐในนครพนมมีผลต่อการจัดการกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แล้วความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเมืองชายแดนปรากฏในรูปใด

ในที่นี้จะยกกรณีการศึกษาชาวผู้ไท ชนกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ในจังหวัดนครพนม ประวัติศาสตร์แบบกระชับของชาวผู้ไทเรณูนคร ชาติพันธุ์ผู้ไทอพยพมาจากลาวในช่วงก่อนหน้า เหตุการณ์เจ้าอนุวงศ์ ชาวผู้ไทเรณูนครมักอ้างว่ากลุ่มของตนสืบเชื้อสายมาจากเจ้าเมืองลาวดั้งเดิม เมื่อต้องสร้างชาติพันธุ์ใหม่ในเขตบริเวณวัดพระธาตุพนมนับตั้งแต่ช่วงอาณานิคมจนถึงยุคสงครามเย็นชาวผู้ไทเรณูนครจึงต้องแข่งขันการสถาปนาอำนาจของชาติพันธุ์ในพื้นที่เป็นผลให้พวกเขามักมีความขัดแย้งกับกลุ่มคนอื่น เช่น ชาวธาตุพนม เป็นต้น ผู้เขียนมองว่าประเด็นการสร้างความเป็นใหญ่ของชาติพันธุ์ในชายแดนเมืองนครพนมในหลายระยะส่งผลต่อการจัดวางความสัมพันธ์ของชาติพันธุ์ผู้ไทเรณูนครกับรัฐไทยในบริบทช่วง 2500 พอสสมควร

ในแง่นี้ นับตั้งแต่ที่รัฐบาลไทยเปลี่ยนรูปแบบการปกครอง แม้ชาติพันธุ์ผู้ไทเรณูนครจะถูกยกระดับเป็นชาติพันธุ์ระดับอำเภอแต่พวกเขาก็ต้องสูญเสียอัตลักษณ์ชาติพันธุ์จากกระบวนการกลืนกลายอัตลักษณ์ของรัฐบาลไทยโดยใช้อัตลักษณ์ลาวเป็นตัวแทน ฉะนั้นภายใต้ความมั่นคงทางการเมืองในระดับภูมิภาค รัฐไทยจะยึดการมองอัตลักษณ์ลาวเป็นตัวแทนองค์รวมของอัตลักษณ์ผู้คนทั่วภูมิภาค ในขณะเดียวกันเมื่อจัดการกับชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่าง ๆ รัฐไทยจะใช้รูปแบบทางการปกครองเปลี่ยนชนกลุ่มน้อยที่มีอำนาจทางต่อรองต่ำให้กลายเป็น 'คนไทย'

อย่างไรก็ตาม ในระยะที่ความขัดแย้งทางการเมืองยุคสงครามเย็นทวีความเข้มข้นขึ้น การทำให้เป็นไทยและการยึดตัวแบบอัตลักษณ์อีสานระดับภูมิภาคไม่เป็นผลดีทั้งกับรัฐไทยและชาวผู้ไท อัตลักษณ์ลาวอีสานที่รัฐไทยจัดวางเป็นคู่ตรงข้ามไทย-ลาวได้ย้อนกลับมาสร้างปัญหาทางการเมืองแก่รัฐไทยจากความเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์ที่ช่วงชิงความเป็นลาวในการอ้างความคล้ายคลึงทางเชื้อชาติ และต่อชาติพันธุ์ผู้ไท การทำให้เป็นไทยนอกจากก่อให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เป็นระยะ อำนาจจากศูนย์กลางประเทศยังได้ลดทอนอำนาจการช่วงชิงพื้นที่ชาติพันธุ์ของชาวผู้ไทที่มีต่อกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ

จุดเปลี่ยนประเด็นนี้สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวของรัฐบาลในการทำสงครามจิตวิทยาการสร้างอุดมการณ์รัฐชาติ และการสร้างสถาบันเป็นศูนย์กลางความเป็นปึกแผ่นในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในอีสาน (ณัฐพล ใจจริง, 2552) Charles Keyes มองว่าบทบาทของสถาบันหลักชาติไทยที่เดินสู่พื้นที่ชายแดนนครพนมมีผลมากในการสร้างความภักดีทางความรู้สึกของคนอีสานต่อชาติไทย ลักษณะทางชาติพันธุ์และความเป็นชาติพันธุ์ของคนอีสานจึงไม่ได้เป็นสิ่งเดียวกันแต่อย่างใด บทบาทของสถาบันหลักของชาติได้เปลี่ยนความรู้สึกของชาวอีสานให้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทย แม้ว่าคนอีสานจะมีลักษณะชาติพันธุ์ลาวก็ตาม (Keyes, 1966)

การแยกสำนึกออกจากอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในการวิเคราะห์ของ Keyes (1966) สะท้อนในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยและชาติพันธุ์ผู้ไทระยะนี้ได้เป็นอย่างดี ผนวกกับการแข่งขันการสถาปนาอำนาจนำชาติพันธุ์ในบริเวณวัดพระธาตุพนม และผลจากปัญหา

อัตลักษณ์ลาระดับภูมิภาคที่ย้อนกลับมาสะท้อนความมั่นคงของรัฐไทย เป็นผลให้ชาวผู้ไท หนองคายและรัฐไทยจัดวางความสัมพันธ์ที่มีต่อกันใหม่ โดยเริ่มจากการชนชั้นนำไทยหันมาให้ความสำคัญกับชนกลุ่มน้อย หน่วยงานจังหวัดนครพนมได้มอบหมายให้ทางอำเภอต่าง ๆ จัดแสดงวัฒนธรรมชนเผ่าของตนแก่ในหลวงและราชินีที่เดินทางมายังพื้นที่ชายแดนจังหวัด นครพนมช่วงปี 2498 ชาวผู้ไทจึงได้แสดงพ่อนผู้ไทของตนต่อหน้าประมุขของชาติ

เหตุการณ์นี้ถือว่าเป็นหมุดหมายสำคัญของชาติพันธุ์ผู้ไทในภาคอีสานที่ได้เปิดเผยตัวตน ออกมาต่อหน้ากษัตริย์และราชินี และเป็นการเปิดเผยตัวตนชาติพันธุ์ในฐานะผู้ภักดี (loyalist) ที่มีใช้ภัยคุกคามหรือชนกลุ่มน้อยที่เป็นปัญหาภายใต้อุดมการณ์การปกครองของรัฐไทย ปจวบกับใหม่ทำให้ผู้นำชาติพันธุ์ผู้ไทหนองคายหันมาให้ความสนใจกับ 'อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของตน' โดยการร้อยเชื่อมความสำคัญของชาติพันธุ์สู่ชาติและประมุขของชาติในการพัฒนาสังคมชาติพันธุ์ในระยะต่อมา (วิมล โคตรทุมมี, 2566)

เช่นเดียวกันกับบทบาทของชนชั้นนำและรัฐไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารัฐไทยเปลี่ยนกล ยุทธ์การจัดการชาติพันธุ์ในบางลักษณะ รัฐไทยทำการแตกตัว (identity fragmentation) หรือแยกอัตลักษณ์คนอีสานในระดับชาติพันธุ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ชนิดใหม่ที่ไม่ได้ผูกขาด เพียงแต่ความเป็นลาว กระบวนการปั่นป่วนอัตลักษณ์ลาว รัฐต้องกระทำในแบบที่สามารถ ควบคุมได้หรือกำหนดทิศทางการพัฒนาชาติพันธุ์เพื่อการรักษาความมั่นคงทางการเมืองของ ประเทศ (เรื่องเดียวกัน.)

ฉะนั้น หลังช่วงปีพ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ในชุมชนชาติพันธุ์ผู้ไทจึงเกิดเหตุการณ์การ 'ตีแถว' การขับไล่ชาวเวียงจันทน์ที่อพยพมาอยู่ในหนองคายเนื่องจากพวกเขารูปพระเจ้าแผ่นดิน ไทยไว้ต่ำกว่ารูปของโฮจิมินห์ หรือเหตุการณ์วันเสียงปืนแตก 7 สิงหาคม 2508 เหตุใด เหตุการณ์นี้ต้องเกิดขึ้นที่บ้านนาบัว ซึ่งเป็นหมู่บ้านชายขอบของชาวผู้ไทหนองคาย เนื่องจาก ศูนย์กลางชาติพันธุ์ผู้ไทปฏิเสธคนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน อย่างเช่น สหายภูมิ ให้อาศัยอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางชาติพันธุ์ ทำให้เขาต้องย้ายไปอยู่ในเขตรอยต่อพื้นที่ชาวผู้ไทกับ ชาติพันธุ์อื่น หรือแม้แต่งานวิชาการในระยะนี้ก็ล้วนแล้วแต่ผลิตสร้างประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ผู้ไท ให้ล้อไปกับชาติพันธุ์ของชาติ โดยทำการเติม 'ย' จากชื่อ "ผู้ไท" เป็น "ผู้ไทย" เพื่อทำให้ชาติพันธุ์ แห่งนี้อยู่ในอาณาเขตความเป็นไทยทุกมิติ

ส่งท้าย

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ภาพความเรียบเนียนในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยและชาติพันธุ์ผู้ไทอีสานมิใช่ปราศจากความขัดแย้งในการปกครองอย่างสมบูรณ์ กรณีพลวัตและ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ผู้ไทสะท้อนความพยายามต่อรอง จัดการความขัดแย้ง หรือการไกล่เกลี่ย ความไม่ลงรอยกันกับรัฐไทยอยู่เสมอ

การที่ชาติพันธุ์ผู้ไทกลายเป็นชาติพันธุ์ที่รักดีต่อรัฐไทยทั้งทางสำนึกและกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ระยะหลังยุคสงครามเย็นเป็นต้นมาวางอยู่บนเหตุผลการเมืองภายในและการเมืองภายนอก ปัจจัยการเมืองภายในเป็นผลจากกระบวนการทำให้คนกลุ่มน้อยอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ การเปิดพื้นที่ให้ชาติพันธุ์มีอำนาจในการจัดการอัตลักษณ์วัฒนธรรมแต่ก็ต้องควบคุมสำนึกและอุดมการณ์ทางการเมืองของชาติพันธุ์แบบชาติไทย ด้านปัจจัยการเมืองภายในของชาติพันธุ์ผู้ไท การแข่งขันการสถาปนาอำนาจนำชาติพันธุ์ในเมืองชายแดนนครพนมทำให้ชาติพันธุ์ผู้ไทต้องเล่นการเมืองโดยอิงอยู่กับการสร้างชาติพันธุ์ตามแผนการของชาติไทย ผลคือชาติพันธุ์ผู้ไทเรณูนครพัฒนาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชายแดนได้เร็วกว่ากลุ่มอื่น และกลายเป็นชาติพันธุ์หลักที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในจังหวัด

กระทั่งชายแดนความมั่นคงได้เปลี่ยนเป็นชายแดนการท่องเที่ยวแบบเสรีนิยมใหม่ ความเคลื่อนไหวชาติพันธุ์ในเทศกาลประเพณีระดับจังหวัดโดยมีหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นสนับสนุนเบื้องหลัง เกิดการจัดระเบียบชนชาติพันธุ์ให้ปรากฏตัวในพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน ปรากฏการณ์เหล่านี้คือภาพสะท้อนผลลัพธ์การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชาติพันธุ์ในเมืองชายแดน แนวทางการเมืองของสร้างฐานอำนาจชาติพันธุ์โดยการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติไทย

ผู้เขียน

วิมล โคตรทุมมี

นักวิชาการอิสระ

โครงการสานพลังนิเวศน์วิจัยและขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ระดับนโยบายและปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรม สร้างธรรมาภิบาล และการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

แก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2562). *เขียนชนบทให้เป็นชาติ กำเนิดมานุษยวิทยาไทยในยุคสงครามเย็น*. กรุงเทพฯ: มติชน.

ณัฐพล ใจจริง. (2552). *การเมืองไทยสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2491-2500)*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัฒนา กิตติอาสา. (2546). *วิจัยอีสาน : วิทยากับการศึกษาลัทธิสังคมนิยมในภาคอีสาน*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

วิมล โคตรทุมมี. (2566). *การเมืองชาติพันธุ์ในชีวิตประจำวันของชาวผู้ไทเรณูนครในบริบทอีสานแบบภูมิภาคนิยม*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Laungaramsri, Pinkaew. (2003). Ethnicity and the politics of ethnic classification in Thailand. In Colin MacKerras, (e.d.). *Ethnicity in Asia* (pp. 157-173). London and New York: Routledge.

Keyes, Charles. (1966) . Ethnic Identity and Loyalty of Villagers in Northeastern Thailand. *Asian Survey*, 6(17). 362-369.

Keyes, Charles. (1967a) . *Isan: Regionalism in Northeast Thailand*. Ithaca: Cornell-Thailand Project. Interim Reports Series. Number 10. Date Paper: Number 65. Southeast Asia Program. Department of Asia Studies. Cornell University.

Keyes, Charles. (1967b). Cultural Diversity and National Identity in Thailand. in Michael, Brown and Sumit, Ganguly (e.d.s). *Government Policies and Ethnic Relations in Asia and the Pacific* (pp. 197-232). London: The MIT Press Cambridge.